

nalnih sferah organiziranih dialogov v različnih organih (svetih šol, strokovnih odborih ipd.), ki jih pravzaprav »servisirajo« za to področje zadolžena ministrstva.⁷

Velika družbena sprememba v socialističnih deželah je k takšnemu pogledu na reformo, ki je šolstvo z variabilnim uspehom prilagodila ne samo gospodarski dinamiki, ampak tudi razsrediščenemu sistemu predstaviške demokracije, ki vsaj potencialno spodbuja k dejavnosti tudi civilno družbo, dodala nalogo spremembe vsega systemskega okvira pedagoške prakse. To pa pomeni, da se je šolska reforma morala soočiti s popolnim preoblikovanjem vzgojno-izobraževalnega sistema, začevši z zakonodajo, ki »na novo« določi same institucije vzgoje in izobraževanja ter njihova poglobljena razmerja v družbi in na koncu odredi predelavo kurikulumuma glede na »sodobne potrebe«. Kot vemo, je taka reforma zelo zahtevna in povzroča številne spore, ki se kažejo kot različna razumevanja družbene funkcije šolstva.⁸

⁷ Obstoje take družbe oblikovanja konsenzov opredeljuje v teoretski dimenzijah svoje knjige o desetletki Mojca K. Šebart (*Samopodobe šole*, Ljubljana 2002) takole: »Taka družba bo med različnimi možnimi oziroma strokovnimi, filozofsko in znanstveno utemeljenimi rešitvami vsekar poskušala poiskati določeno stopnjo strinjanja; to praviloma pomeni, da bo iskala rešitve, ki bodo odmaknjene od skrajnih strokovnih pogledov, hkrati pa zaradi svoje kompromisne narave ne bodo izgubljale 'boljše' plati vsake izmed predlaganih rešitev. To pa je težavno početje, ki ga vedno znova 'vadijo' v tako rekoč vsaki demokratični državi.«

⁸ Ker tu ostajamo bolj ali manj na konceptualni ravni, naj vsaj v opombi omenim realnost slovenske šolske reforme, ki se, mimo razloga posodobitve zaradi akumulacije znanja v znanostih, legitimira ravno v prilagajanju vzgojno-izobraževalnega sistema demokraciji. Ker pa je razumevanje demokracije neizogibno politično, se tudi ni bilo mogoče izogniti političnim in ideološkim kontroverzam v stadiju formuliranja in temeljnega odločanja o okvirih in vsebinah šolske reforme. Stvar posebne analize je, koliko so se v političnih soočanjih različnih strok kazale težnje različnih družbenih skupin po osvojitvi mehanizma družbene reprodukcije in koliko so ideološko označeni termini (npr. celovita osebnost, otroku prijazna šola ...) utemeljevali partikularne interese posameznih družbenih agensov. Ne glede na to je slovenska šolska reforma uzakonila nov sistem vzgoje in izobraževanja ter prenovljeni kurikulum v osnovni in v srednjih šolah, na področju višjega in visokega šolstva pa se je uveljavila tudi zasebna pobuda. Kako je slovenska šolska reforma podobna ali različna drugim v nekdanjih socialističnih državah, je zelo težko reči, saj ni prav veliko razvidnejših primerjav med njimi. Glede na izkušnjo na simpoziju o šolskih spremembah v nemškem Soestu decembra l. 2001, ki so se ga udeležili raziskovalci vzgoje in izobraževanja iz večine nekdanjih socialističnih držav, lahko sklepam, da je bila takrat Slovenija s svojo reformo korak pred vsemi drugimi, ki pa so večinoma začeli pospeševati svoje reforme. Na splošno lahko opazimo precej previdnosti, saj se vsaj glede posredovanja znanja šole nekdanjega socializma ne zdijo problematične, več pa je sistemskih problemov in problemov s primerljivostjo, zlasti na področju poklicnega izobraževanja.